

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. n. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
Ára évenyegyre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhatszoros sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegző. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A nyilatkozati cikkek sora után 15 kr. előleges beklédés mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

(D) Konstantinápolyi levelünk a szabad cserkeszek szomorú végpusztulásának hírére hozza. Mit érezhetnek a harezias bérczlakók, kik a nomád népek ismert hő kegyeletével ragaszkodtak az anyaföldhez, melynek minden virága atyáiknak s nekik illatozott, s minden termő fa nekik hozta gyümölcsét; mit érezhetnek ők, midőn későbbek elhagyni kedves hazájokat, mint nyakukra venni a hódító ellen rabigáját?

Jóbb sorsot találnak talán a muzulmánok földjén a hová bujdosnak? Ott is absolutismus uralkodik; de egy szabadságára büszke nép örömeit szolgatja azon urat, a ki neki bujdosásában vendégszerető kezét nyújt, mint a ki ráront, feldúlja ős törvényeit, kipusztítja nemzeti szokásait, lelőöldözteti szolgáskorra huzottatja a nemzet jobbait, habár a megmaradtakat arany talakon jártatni igérné is.

A nemzeteknek is, mint az egyéneknek van jelleme s van büszkesége; a nép, a mely minden hódító elejébe fehér lobogókkal viszi oda ős szabadságának várkúlsait, nem életre való nép.

Óriás hatalom ellen kelle küzdenie csaknem félszázad óta a cserkeszeknek, s talán ma is sikerrel tartanak fel magukat hegyek között, ha a patriarchalis szerkezet helyett az erőt jobban egyesítő ország fogalmát honosították volna maguk között.

Külön törzsekre szakadva, s kitéve az egyes törzsek fejei az oroszok vesztegetéseinek, vagy személyes gyávaság által indítva, rendre szakadoztak el a közanya kebeléről, s végre rendszerint győzött az idegen hatalom, hol az országos vagy nemzeti erő szétszakadozott, míg ellenben az összetartás jó vagy rossz politika mellett kicsiny országoknak s nemzeteknek erőt és nyomatékot kölcsönöz.

Im ez elvet alig pár év történelme igazolja. Láttuk Hessen-Kasselt, midőn uralkodó kényszerítte őt egy octroyált alkotmány elfogadására s a városok és vidékek választókörletet visszautasították az octroyt, ragaszkodván létező pozitív törvényeikhez, kitartván ők szentesített ős törvényeik mellett, szilárd jelleműk által megnyerték Auszria s Poroszország diplomatiái intervencióját, és a fejedelmek lemondva az octroyról, visszaállítá a nemzet ős törvényeit, és az óta csendes és nyugodt a kis fejedelemség.

Láttuk Schleswig-Holstein évtizedes küzdelmét Dánia ellen, mely őt alkotmányozó octroykkal akarta idegen nemzetiségbe beolvasztani, s széttépni törekedvén ős országos állását némi tartományi helyhatósági autonómia árnyékjainak mellett akarta a két hercegség német elemét a dán oszmonarchiába beolvasztani, s majorizáló birodalmi tanácsa által alkotmányosdi játékkal forgatni ki a két hercegséget ős szokásaiból, önkormányzatából s így végre nemzetiségéből.

De a kis hercegségek szilárd polgári jellemmel türték a megaláztatást, midőn még az is ki volt nekik parancsolva, hogy a legutolsó dán katona előtt is térdig leemeljék kalapjukat; eltűrték, hogy Dánia eszélekei uralkodjanak közigazgatásuk s igazságszolgáltatásuk élén, csaknem két évtizedig megtörtlen jellemmel, s legkevésbé sem hajtva a francia opportunitási politika eszméjére, a mely egynépű országot meg nem semmisít, de igenis meg az idegen hatalom alá kerültek, kitartanak ők erős politikai jellemmel, sem az erőltetés, sem a közös monarchia alkotmányos mázának csillama, sem az idegen hatalom alatt lesújtó szolgáskor érzete, sem az elszegényedés s a terhes adó általi kimerültség meg nem törő politikai jellemüket; és

imé ma ellentállásuk európai kérdéssé vált; porosz osztrák seregek siettek a kis tartományok védelmére, küzdve a dánok beolvasztó politikája ellen, s követelve az oszmonarchia helyett a personalis unio eszméjét, mely egyedül képes összetartani oly birodalmakat, a melyeknek egysége csak a közös dynastiában nem pedig a nemzeti egyült alakulásban határozódik.

Igy győz a nemzeti akarat, ha az összetartásban s egységben nem csüggedne, ha politikai elvekhez következetesen kitartna minden viszontagságot és csalakozást, melyet másoknak hódításvágya intéz ellenük. És nem láttunk még tökéletesen összetartó népeket elpusztulni; minden hatalom, mely a nép közvéleménye ellen tolakodik feléje csakis ephe-mér, s ha a muzulmánok egykor 150 évig tudtak uralkodni Buda felett az egyesült nemzet szövetekezése előtt, a 160-dik év nem találta ott őket.

Sokszor évtizedig, évszázadig ki kell tenni a népeknek, de annyi bizonyos, hogy összetartó s egyetértő népet nemzetiségéből s jogából végkép kiforgatni nem lehet.

Mi okozta tehát a cserkeszek pusztulását, kik oly következetesen ragaszkodtak nemzetük függetlenségéhez? Az hogy törzsekre voltak szakadva, s így nem volt ellentállásuk nemzetileg compact. Egyes törzsek engedve részint a fényes ígéreteknek, részint az oportunitási szempontoknak rendre szakadoztak az ellenséghez az anyanemzet fogalmáról, s az eredmény mi lett? A cserkeszek hazája ma-holnap földirati fogalom sem lesz. Szabad hegyeik a hódító orosz birodalom véghatárait képezendik; az ígéretek, a miket egykor egyes törzsek nyertek, szétmállanak. Cirkaszia fogalma helyett Russzia fogalma létezik azon szabad vidékeken, hol Samyl a harezias proféta a nemzeti ellentállási képesség oly fényes nyomdokait hagyta hátra az emlékezetnek.

Tatung, apr. hó.

A pietismus, mint népnevelő.

A „K. Közlöny” múlt évi 144-dik száma egy cikket hoz az ily cím alatt: „A pietismus, mint népnevelő.” Alólr, igen kelleme-n meglepőleg olvastam azt, mert oly eszmét láttam abban föltárva, fölelevenítve, mi ben-nem is évek óta homl, mit terjeszthetni, mi napról napra közérdekűbbé teheti: vala vágyaim és törekvéseim célja. Nem lesz tán érdeketlen, ha ez eszme tágabb körülírása és tisztázására nézve egy néhány renddel fel-lepek.

Kit sorsa körének vak rabjává tett, ki azon körön tülemlkedni ésszerűvel nem bír, kinek tapasztalati buvárlatai nincsenek, hogy mérlegbe tudja vetni kö-e jelenét szomszédaival; vagy kinek kebelét a közöny jege jégheggyé dermedezve, nem akarja látni és felfogni a hátrányt és előnyt, az okot és következményt, az örvényt és önfentartás biztos révét: annak — hiszem — sejtelméi nincsenek az érintett eszme nagy horderejéről.

Nem szándékom hittani értekezéssel állani elő; az erkölcsi és nemzeti élet őrzése, fenntartása, virágzóttatása, emelése legegyszerűbb előtt. Nekünk most nem okoskodással időt rabolni, de tenni és hatni kell!

Ránk nézve a hitfelekezeti egyszersmind nemzetiségi válaszfall, mi tekintetbevéve, könnyen kilátszik az irány, mely felé törekedni, könnyen felismerhetővé tárul a tett mezeje, melyen munkálnia kell.

Hányszor mondatott már el jelszóképp: hogy csak népnevelés és magas fokra vitt népnevelésben van az idő számunkra letéve? Mind szép, csak hogy a szilárd alap felkérésé mellőztetett eddig, mire a népnevelés építménye fellállíttassék. Meg kell vallanunk: hogy fajunk erősebb a teoriában, mint a gyakorlatban; dolgok realizálása nem éppen tevéységei közé tartozik.

Vessünk egy pillanatot a népek életének multjába, és mit találunk? Nem látjuk-e ott

szakadozni szét a szolgáskor lánczait, hol egy tisztultabb vallásfogalom, hol jog- és kegyelet-érzet lövelt elő a nép jelleméből? Hol a bu-mánítás pang és szendereg — kérdem — lehet-e ott biztos szellemi hadjáratot folytatni, és az által a miveltésig dicső glóriájának fény-sugarait mind tisztább és tartósabb fényben lobogtatni? Nem! Mit idézett elő hajdan Görög-honban az erkölcsi és vallásos élet bukta? Belső élet és rend feloszlatása, végre a templom-rabló szent hadat, ez pedig a népszabadság teljes elenyészését.

„Az emberiség haladását, az élet változait, a történelem fejlődését nem a politika, nem a hatalom, hanem a vallás vezérli. Nem a politika — ismétlem — mert az nem egyéb alkalmazott, sőt sokszor kényszerített bölcselés.” Fejtelten nép pedig mily könnyen fájul az ily alkalmazott politika bábjátékává?

Egy tételt állítok itt fel. Ha a tanítézetek különböző célú népuvelők: egy a templom, vagyis a vallás — mi mindegy — életkora. Nálunk és reánk nézve pedig, hol — mint mondám — a hitfelekezeti egyszersmind nemzetiségi válaszfall is: a vallás nemzetiségi jövőnknek keze, és mivelődsünk tápláló dajkája. Ez axiómát meghomályosíthatni nem képelem.

Vallás és népuvelő, egymásra nézve élet-feltétel.

Említem, hogy mennyi szép és lélekemelő cikkek jelenik meg hazánk lapjain a népnevelés ügyében. Féloldaltól törekvések. A dajkáló anyába is életért kell ütni, mert csak akkor lehet várni egészséges nemzedéket. Sorvátalapon ki látott emelkedni százados építményt, és paladombon virágos mezőt?!

A népnevelésnek mind a vallási, mind a tanítézeti téren egymással karöltve kell hogy haladjon; de nem is úgy, hanem a vallás, e tápanyagnak kell a szellemi magasabb öntudat legbőrbőben, a tiszta moral védpaizsától fűdözten odaérlelni a rábizottakat, hogy azok a korszellem józan következményeinek elfogadására időről időre képesültek legyenek.

Több hitfelekezetek bírnak önkormányzati joggal; de kérdül teszem fel: fel tudták-e azok s előnyt fájunk részéről szellemi önértésszűkre illelőleg használni? Tekintsük ma-nunk körül.

Mindenki elismeri, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség, az egész világot keletől nyugotig, déltől északig átható e jelszó, a közelebbi három században újraeredett krisztianizmusnak szüleménye; de mégis mily feltűnő anomalia látszik mindjárt első tekintetre, hogy az említett nagy eszme a mily ragyogó pompában teszi hódításait a külföldben, épp oly halvány alakban lengeti lobogóját az egyházi téren. Ugy látszik, hogy több religio jelenben a stabilizmus nyúgiban teng. Ma már lejárt a vallási misztériumok leigézve tartó kora, és félénken s remegve pillant a hierarchia a korszellem vívmányaira.

Jog és kötelesség egymástól el nem választhatók. Ha kevesek kezében van a jog, kevesek kebelében honol a kötelességek össz-tüszterü érzete is. Ez a dolgok rendes következménye. De ha van valami, a minek egyetemivé szükség válni e világban, az nem a krisztianizmus nemes szüleményeinek életvilága-e? nem a vallás életeterejéből kifolyófia kellett egyházi és nemzeti közmiveltés-e? Egyes gyertyák borinak-e el nagyobb tért életadób világgal, vagyha a faklyák czelei lobognak? Ne féljen a hierarchia a néptől, mert ha tisztultabb fény körzi azt és erősebb lesz szellemben, fénytjelésebb lesz ő is hivatásában, és a nyert támasz és erő által képestültebb magas hivatási célja megközelítésére.

„Az elavult eszmék romlított magvak, szellemi halottak; sirjokból őket e világba hívni, népeket re-tentő halottidézés. Ezeket sem politika, sem hatalom nem képes fenntartani! Hát a vallás? ... Az ember folytonosan tökéletesedő lény lévén, az egyházat, mely egy rendszer védelme alatt megcsontosult, ott hagyja, s a korszelmek rohanó áradata elsepri azokat, mely neki nem irányt adni, a vallás szellemében uemesíteni, hanem feltartóztatni törekszik.” A korszelmek hatalmával kásztatalom nem daczolhat.

Minket magyarokat még mind ez ideig a korszellem az ő vívmányainak köztünk meg-tesztelésére készen talált; a civilizációnak és krisztianizmusnak nem csak előmozdító, de bástyái is tudunk lenni és reményem, hogy ezután sem fog beuntunk szűnyadni az előre-

halolás és törekvés buzgó szelleme, és a ham-vaiba borult egyháziasságot ismét felelevenítendjük. Tennünk és akarnunk kell, hogy a közmiveltés, reánk nézve ez egyetlen főtényező, minket a több nemzetek színvonalán fentartson, és hiszem is, hogy nem állandunk gátjaul a haladásnak és megsemmisítőjéül ön nemzeti életünknek.

Mit tegyünk hát?

Az „egyetemes papság” nevezetét emeljük ne csak névben, de a lényegben is érvényre, olvaszszuk az eléggé ismerhető okból származott vallási közöny és hitlenség jegét, vázázsoljuk belé kisegítő módok által hiveinkbe az áhitat és ihlettség lelkét, ébresztjük fel az emberi nemesebb önbecszeretet, a magasabb szellemi vágyat és szellemi szükségesség érzetét, és egy folyamathoz indult ily vallásos belelet nem fog bizonyosan időtlen sarjakat nevelni a nemzeti jövő biztosítására.

Hiszem, hogy sokan azt fogják erre mon-dani: terhes és emberi erőt is feltöltő ki-vánalmak; és látrán a tártongó örvényt, melyet a szinte század óta mind nagyobb nagyobb mérvben mutatkozó vallás iránti közöny előidézett — kétségbeesve s látszatban — reményvesztetten tekintnek a jövő elé. De csüggedni nem szabad, mert ez újjászületés lehet-séges. Lehetőség — mondom — mert a mi virágozott nálunk ez előtt, miért ne tenyészhetne ezután is; mert a mi egy helyt lehet és léte-zis e jelenben, miért ne lehetne az a szép és jóra annyira fogékony magyarelem között is? Csak meg kell keresni az utat, melyet az elődök utódaik könnyelműen és szűkkeblűleg, s ki tudja, mily apró világi érdekektől félrevonatra, a rossz korszellemeinek engedve felhagytak. Nem kell vérről vívni, ki az elnyerendő posztót, mint hajdan ama dicsők Lúczennél, s mint nemzeti fejedelmek s hős dalaiak később a számos tusakban. Megki-vántatik csak az eszélyes és tapintatteljes el-járás és illő szellemi késztültség az ez ügyben apostolkodónak. És ha sikerült felfedezni az elhagyott nyomdokot, kitartással meg lehet közelíteni a célzt is. A küzdelem szellemi, szellemi győzelem.

Hogy állunk e jelenben? lássuk egy ép-pen nem ritka példából.

A lelkes harangoztat vasárnap reggel azon órában, melyet az ő házi ügyesbajos környül-ményei arra alkalmasnak jelölnek; a mester énekel egyedül a templomban „az igaz keres-ményről”, mialatt a házi bajokat annyira végezhetett nép egyrésze még szokásból a templomba gyűlt; a lelkes beszél a „szent-háromság titkáról”, miután a mester a legfűl-sértőbb módokban zengő orgonakísérett melletti egyedüli éneke alatt az énekes könyvet nélkülöző nép — mintha a könyvnyomtatás mestersege épp a mult évből találtatott volna fel — ifjú, öreg, nő, férfi, legény, leány ösz-szevagyulttan rendetlenül kitakarodik. Hol ez másképp lenne, ott ne vegyük magokra.

Ah! sokat hozhatnék fel ilyeket mind az egyház, mind az árva népiskola teréről, az árva népiskola teréről — mondom — melyet a népség illető hét százaléka helyett alig látogat a teli hónapokban annak husz százaléka. De keblemben fojtom a marezangló fáj-dalmat, sejtven a kárörömet vagy szánalmat, mit az által másokban magunk iránt kelt-hetnek.

Valjon eképp legyen-e és maradjon-e ez tovább is? A nép alsztályából szinte vég-képp kialudt kegyelet és szellemi szükség-ség érzetét felébrésztetlentl hajjuk-e? Nem. Ha a templom életiskola, olyanná kell azt vá-rázsolni, melyben mind a mivelt, mind a miveletlen osztály lelki életet találjon, és benne odavonszó szellemi vágy támadjon. Ily néppel az iskolai élet biztos felvirágzását is lehet aztán reményelni.

Ha példát akarunk látni, feltaláljuk azt bércecs kis bazánban is, mely minket is azt követni biv. Vessük csak egy ev. luth. meg-yére tekintetünket.

a) Láthatunk ott legény- és leánytársasá-gokat, kiket általuk választott előjárójok alatt igen czélszerű alapszabályok tartnak ösz-sze erkölcsi testületté. Kötelmeiket, teendőjüket eléggé körvonalozzák az alapszabályok. Elnökök a lelkes.

b) Van ott legyázaközsegi hangászkar az istenistisztelet emelésére. Vezetője az értel-mesebb tanító.

c) Mindkét neml ifjúság ismeri és tudja az egyházi énekek dallamait el levén látva

énekeskönyvekkel. Énekelnek hírhedtebb zeneszerzők szerzeményeiből is több darabot, valamint az egyházi énekekből is szhangatosan.

d) Lehet látni a templomban fehér harisnyás organistát, ki a nem kisszerű organon hangjegyek szerint művésziileg játszik, minek hatása nyomatékos és meglepő.

e) Lehet látni a célszerűen kezelt népiszkolai oktatás, és egyházi belsejében következményeül értelmes, erkölcsös népet, mely mind a külleiben, mind a templomban az erkölcs, rend, illedelem és kegyeletérzettel jelkepe.

f) Ott a 12-dik évbe alig fordult fejletlen gyermek nem confirmáltatik, a néptanító nem veszi oly hamar le kezét róla, hanem szorgalmasan gyakorolja az iskolát, míg 14. évet betölti, és akkor következik a confirmatio. Az iskolát minden 6 és 14 év közötti gyakorolni köteles. Volt vagy nem volt iskolában az iskola kötelezett, mi ritka eset, a tandíjt a szülők érette megfizetni tartoznak.

g) Létezik vasárnapi iskola, templomi tanítás, mi nem engedi a népiszkolában tanulókat feledékenységbe menni, sőt a gyermekkor nevelést még tovább folytatja.

Ott az élet minden főbb mozzanatait kíséri a vallás; és említhetnek ilyeszerű intézményeket még sokakat.

Ott a nép nem terülni tekintet mindezeket, és a dolgok megszokott ily folyamatánál fogva nélkülözni nem is óhajta. Az ily szellemet szentítő élv utáni soványas az ő énjökkel össze van forradva; az egyháziasság egyik szellemi tulajdonuk.

Látunk egy egyházközséget, nézzük magát a religiót egyetemes. Tekintsük meg az ismeretes „Gusztáv Adolf egyet” csak egy évi működését.

1863-ban csak még 17 evang. megye volt Erdélyben, mely ez egyet alkotó része nem volt. Ez a föld öt részeire kiterjedő egyet központi hatóság, mely Nemethonban székel, az 1862-dik évben 616 evang. egyházközségeket segélyezett iskola- és templomépítésben. Segélynyújtása által évenként mind több-több új egyházakat alapít. Erdély, Magyar- és Horvátországban 72-re megy a nagyobb részint nemetajku segélyezett egyházak száma. Mit tehet az éber szellem egyesült erő és akarata?

Mi, ha önkörünkre tekintünk, csak desolata megyéink szaporodását látjuk. Keserű tapasztalás! Ha még tovább is így megy, a számtalan alapján könnyen kiszámíthatjuk, hogy meddig éljük nemzeti életünket.

Reform és legsürgősebb reform hát a vallásos élet terén!!! Körülöttünk sebes léptekkel haladnak mások; láthatjuk: hogy szomszédaink miveltéséig mily mértékben fokozódik. Ha mi maradunk mind elborítottban hatol fölünkbe az idegen miveltés árnyalata. A szellem, ha nem talál ön köre tenyésztette kielégítő tápot, igen hajlandó elcsúsztatni az idegent is; ez lélektani igazság, mit ha figyelemre nem méltatunk bekövetkezik a feloldadás; de ezt hinni nem akarom, mert van miveltés, ez lelkes aristocratiának, fajunkban bűmértékben van a szellemi rugékonyság, mely támpontot kisegíthetnek e bajokból.

Előre hát egyetemes! hogy ne legyen a később nemzedék ezt keserűen kénytelen:

„Elhamvad a magzat hő szerelme,
Nincs magásra hívó szenvedelme,
Jégkebelben fűsült szívet zár.”

Bartha Károly
tatrangi tanító.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

M.-Palatka, apr. 26.

T. szerkesztő ur! A viszonyosság elvénél fogva rémelem helyet tanál a „Kolozsvári Közlöny” hasábjain néhány sorom, válaszul a becses lapok 48-dik számában felvetett támadására palatkai birtokos b. Incedi Zsigmond urnak. Mert magyra becsülöm a politikai és nemzetgazdasági életkérdéseink körül kiváló tekintélyt kiérdemelt derék lapot; mert tisztelőm a körüle csoportosult szellemi tehetéseket, és terjedt olvasó közönségét, némi tartózkodással engedek az elutasítatlan kényszerültségnek; tért foglalni el a közérdekeknek szánt rovatokban, egy magán ügy részére, mely közügy köpenye alá, csak a benne szereplő animositás eltakarása végett burkoltatott.

„A harist felismerhetni hangjáról”, mondja a közpéldabeszéd. B. Incedi Zsigmond ur megátaladásában is az animositás ismerhetősége fel, ha az animositás, e nyomoru betegség, el nem válikja vala, nem csap vala lármát ellenem oly végzés miatt, mit saját beismerése szerint; egy gyűlés szavazattöbbsége hozott, csekély jelentőségű privát érdeke ellenében. A szavazattöbbség oly tekintély ma Európában, mi a világpolitikának szab irányt, dűzogni a sutban lehet ellene, de a közvélemény színe előtt megátaladni, est derisui!

A báró ur vádírata eléggé jellemzi az ügy

magán természetét, midőn kimondja, hogy a palatkai ev. ref. ekklesiának két telkeért egy telkét ajánl a cserébe iskolaépítés végett, s midőn elismeri, hogy e csere érdekében történt a szavazás. Ha elvkérdés áll vala szönyegen, az iskola-élet kérdése, s a szavazatok többsége ezt bukattja vala meg, ekkor a civilizáció nevében felajdulhat vala báró ur, s befolyásom kárhoztathatja vala azon hiszemben, hogy tán én adtam irányt a szavazatnak; de miután nem elvkérdésről volt szó, hanem az iskola-helyiség megállításáról, még pedig a báró ur által feltett csere érdemében, itt azért, mert célt báró ur nem érhetett, fel nem jaldulhatott befolyásomra fektetett hite mellett is, hanem tisztelnie kell vala a meggyőződést, mely a csereben az egyház kárát látta. Az egyházgyűlés többsége okokból látta kárát a csereének, az okok döntője az: hogy egyik igénybe vett telke, fekvésénél fogva értékének meg nem felelő jövedelmezési képességgel bír, s e jövedelem fel nem áldozható a nélkül, hogy az egyház rendes évi kiadásában bizonyos hiány ne mutatkozzék. Az évi deficitek pedig bukársra szoktak vezetni.

Ha csakugyan a népnevelés szent ügye izgatta báró urat, minek csak gondolatára is kalapot emelünk, mert csakugyan áll az, hogy a báró ur telke inkább központon fekszik, mint az egyház iskolataniót háznak kinézett telke, miért nem volt szives az egyik egyházi felajánlott telkeért, s ígérethe hozott pénzpótlékáért átbecsülni az egyháznak? hisz a közügyek iránti lelkesülés áldozatkészségbe szokott mutatkozni, sőt a csak jó akarat is megnyugszik a méltányos feltételbe; méltányos pedig a cseretárgy illőleges pénzárptólása mindig. Távol legyen azonban kétségbe hoznom báró ur ok akaratát, ha áldozatkészségét kétséggel kelletik is hoznom.

Az ügy érdemére mit sem mondok többet. Báró ur felfogása elítéli maga magát az elfogulatlan ítélő előtt. Ha csakugyan bizottmány száll ki e tárgybán, feltéve, hogy maga rendes és utján: az illem és szabályok utján és értelmében eszközöndi ezt ki báró ur, beismerve hűlepedettségében, hogy a hírlapi utoni felhívás nem ilyen, felderítették ez kellőleg s a nyilvánosságna is át fog adódni.

A báró ur ominosus cikkének rágalmi pontjaihoz terjedelmesebben szólni nem látom magamban illőnek; a bizonyítatlan ráfogásokat elégnek tartom néven nevezni.

Azon diatból ki ment rhetorikai figurára, mely szerint ala Cicero sok mindenről nem szólvá, nagy beszédességet fejt ki, nem felelhetek a nélkül, hogy akaratlannul magamat dicsérni ne látszam. Az egyház érdekében tett többrendbeli építkezéseket én valek szerencsés inspector gondnoki állásomban átvitet-hetni, hogy többet nem tehetünk, annak az egyház vagyoni szükültsége az oka. Nem tehetem e pontnál, hogy fel ne kérjem báró urat mint tractualis gondnokot, tiszteltemelőt ezen hivatali állásának utjára egy futó pilanlatot vetni. Ha hiszi, hogy lélekismeretesen teljesítette kötelességeit, azon esetben vegyen bátorságot követ dobni másra, ha nem hiszi, gondolkozzék a szerénység és méltányosság követelményeiről.

A mi a palatkai ev. ref. községből történt nemzeti és vallási renegatoria vonatkozik, megnyugvással nyilvánítom, hogy mi többet nyertünk a másik községi nemzetiességéből és vallásból, mint mennyit mi veszítettünk. Tisztelt báró ur! mint tractualis curator ha járná rendesen tractusát, megfordulna visitációkon, partialis synodusokon, nemzeti és vallásos lelkesültségének és ékesszólásának e tekintetben is szép tért nyithatna.

Végül nem igaz: hogy a számadó egyházi nem curator, lemondott volna. Teljes tisztellett maradván a t. szerkesztő urnak, alázatos szolgálja. Retegéi László.

Vámos-Gálfalva, april 19.

A főtisztellett püspök ur 5 mltga 318 szám alatti leirata következtében a külföldi reform. egyházmegye egy april 7 kén kelt helyettes esperesi körlevél által april 19-kére Vámos-Gálfalvára esperes választás tárgyában rendkívüli rész. zsinat tartására hivatott meg, mely napon a tárgy fontosságánál fogva szép számúvá növekedett gyűlést a lelkesizikaron kívül gr. Bethlen Farkas, mlt. Földvári Ferencz fő- és tks Pallós István algonodnok urak jelenléte díszesíté. Fögonodnok mlt. F. F. ur gyűlés tartás helyiségeül ur lakát felajánlva, hol helyettes esperes D. I. atyánkfia gyűlést megnyitó beszédében, miután felfejt a gyűlés célját felolvastatja az azt megrendelő fentebb megnevezett számú föpászati leiratot, mely szerint felhivatik az egyházmegye, hogy minden érdekek felrételével kebeléből oly egyent választson esperesnek, kit ügyei kezelésére legalkalmasabbnak s bizodalma legméltóbbnak tart. E végből titkos szöszatolási választás állitattván meg, a három gondnok mellé ugyan ahnyai lelkes és magya, szavaz

zat beszedő hatos bizottmány nevezetett ki. A szöszatolás szép renddel megtörténtével felbontván a szavazatokat tartalmazó szeleketk, kintt, hogy a választók bizalma egyetlen egyet sem véve ki, sz. csávási lelkes, helyettes esperes és egyházmegyei jegyző tiszt. Dali István ur személyében összpontosult. A tisztos férfiü engedve a közbizalom óhaját-sának megható szavakban fejezi ki, mikép ezeltől 9 évvel az egyházmegye közakarata által jegyző hivatalra megválasztatván, volt ideje beismerni azon hivatal fontosságát, mely sok oldalú ismeretekkel bírt, s hivatali pályáján lankadhatlan szorgalmat tanusított néhai esperesünk elhunytával vállaira nehezédik; reméli azonban, hogy Isten segédelmé s az egyházmegye bizalma, szeretete erőt, és bátorságot nyujtand sok küzdelmet igénylő pályájának darabos ösvényén; ezek után az egyházmegyét megáldva, s magát a gondnok urak és lelkes zrsai szeretetébe ajánlván el-jenzések közt helyét elfoglalta.

X. hivattottnak képzelvén magát esperesünk csinos beszede, viszonzása és az egyházmegye benne helyezett bizalma tolmácsolására főesszeme hiányában a gondolatait összetartó kapesot eltévesztvén, ide s tova fizamodó beszédmeneteléből kihalászható, anyny, miszerint egészség kívánás után utasítás akart az lenni, hogy esperesünk tartsa magát az egyházi törvényekhez, s az ügy-kérdések megvitatásakor handa-bándákat vagy magyarul az ellenkező nézetek nyilvánításában jelenkező szabad szöszat elnöki tekintélyével fekezzé (szép ötlet a 19-dik század harmadik negyedében).

Hogy e rendkívüli r. zsinat váloperek s magán kérelmek ellátásába beleeresszék, épp oly illetékességgel bírt, mint akármelyik rendes, az kétséget sem szenved; de már arra nem mindenki volt elkészítve, hogy a körözött fötárgy keresztül vitele általános restauratiót fog szülni; épp azért az olyakra nézt nem csekély meglepetés volt megválasztott esperes atyánkfiának azon kérdéses előterjesztése, hogy miután a jegyzői hely thrességbe jött, s ily számosan vagyunk egybegyűllve, nem volna tanácsos s célszerűtli ama helyet is betölteni? E meglepetés indokolásul legyen elég megemlítnem, mikép anyaszentegyházunk átalakulási korszakát élvén, ugy az az általános szervezés, mint a népnevelés előmozdítása tekintetéből, ha valaha, most bizonyára életkérdés, hogy a kormányélre tehetés és a legszilárdabb jellemű egyének szemeltesenek ki. Az esperesi hely betöltését illetőleg elég időnk volt gondolkozni, s a nélkül is tisztelt megválasztottunk hivatali képessége, vas szorgalma, s ember becsülő tiszta jellemé elég biztosíték nekünk, hogy választásunk a legalkalmasabbra esett; de tudva azt, hogy egy jegyző ugyszólva az egyházmegye nyomdaja, kitől a jegyzőkönyv vezetésén kívül mindenféle okmányoknak formaszertli, a nyelvészet szabályainak is megfelelő kiállítása igényellett, valóban minden előkészület s a nézetek előleges kicserélése nélkül, nem kis tömőst okozott azon bizonytalanság, vajlon ki fog vállalkozni e nem kevésbé fontos állomás elfogadására, s vajlon a vállalkozó képes leend-e a reményeket kielégíteni? Egy kis töredéknek volt ugyan alkalmas kinézetje, de ez szerencsétlenségére mindig a koreszmék megtestesítését sürgetvén, e miatt, mint a következők megmutatta nem remélt kisebb-ségben maradt.

Azonban a már szönyegre emelt kérdéses előterjesztésnek jövő r. zsinatok helyettesítés utján kielégítése el nem fogadtatván, vélemény alá bocsátatott, s a többség e rendkívüli r. zsinat illetékességét nemcsak a jegyző-választás, hanem az egész tisztikar és szék-bírák újból választását illetőleg is elismerte. Választás előtt esperes atyánkfia, mult évi k. sz. zsinat jegyzőkönyve 82 dik vezér száma nyomán, mely szerint a k. zsinat az egyházmegyei jegyzők választására nézve a minimumot 3 évben állítja meg, szabadságában hagyván az egyházmegyéknek a választást 3-6 évre kiterjeszteni; fekére a r. székét mondja ki határozatilag jövő évre kívánja jegyzőjét választani? E felhívás következtében a választás 4 évre állitottat meg, s ez év szám elfogadtatott a szék-bírákra nézve.

Ezen megállapodás után az esperesi választáskor kimondott hasonló szavazási modorral megkezdett először a jegyzőválasztás, és hogy emberünk minél előbbi feltalálásával a bizonytalanság szorongató helyzetéből annál könnyebben menekülhessünk, s hogy a succesió magya is egyházmegyénkbeli végképp ki ne pusztuljon, szöszatolás alatti összesugdosások eredménye nyomán szavazattöbbséggel kéderfai lelkes t. Molnár György afiát közügyigazgatói minőségéből jegyzői méltóságra emeltük.

Az általános többség meggyőződéséből kifolyó cselekvények érvénye kívált autonomicus kormányrendszer alatt mindig tisztelendő; ennélfogva, kik maguknak emilitet atyánkfia képességéről lelkiismeretüket megnyugtató meg-

győződést még eddig nem szerezhettek, csillapítsák aggodalmukat, mert ígértem, hogy vá-rakozásuk szélesebb tere nyilván nevezett atyánkfiának ész-virágai gyümölcsöztesítésére, fényes eredményekben valósuland; én részem-ről hiszem, hogy már a legelső r. zsinaton életbe lépik a jegyzőkönyvek felolvasása (?).

Most már következett ad normam az üresedésbe jött közügyigazgatói hely betöltése, melyre a több hónapok alatt helyettes közügyigazgató és helyettes jegyzőséget viselt, s mint ilyen a hivatali tekintély füstjét is el-sajátított haranglábi lelkes B. F. választottat el. Végre, hogy a restauratio egész műve belegen fejezve megválasztott a 12 ülnök is, 3 a felső, 4 az alsó egyh. megyei körletben; ezzel a délelőtti ülésszak teendőit bevezetvén felbomlott.

Mintán lelkeink vágyát az egyházmegye tisztikarának megválasztásával kielégítők, testi vágyaink követelésének is elég tétetett. Kü-küllőmegye egyik fő tekintélye, egyházmegye-gyének egyik tevékeny főgonodnok m. Földvári Ferencz ur az összes atyafiságot megvendégelte. Étkezés közben bekövetkeztek a pohár-emelések is; poharak emeltek gondnokainkra, hanem ama horrand toasztokat mellőzve érintem csak azt, melylyel főgonodnok gr. B. F. ur megválasztott esperesünket üdvözlé; de mint hogy gyenge tollam nem bírja még csak vázlatban is visszaadni azon szellemi beszédet, megkísértem legelőbb alapját felmutatni: „Egyes embert mint nemzetet a sors gyakran sújt, üldöz. Isten az, ki süjtölásaink, üldözteségeink alatt is hozzánk hű, irántunk szeretettel teljes, a benne való bizalomban találunk fel nyomataink s üldözteségeink közben is a vigasztalás forrását. A kules, melylyel az Istenbeni bizalom s vigasztalás forrásához eljuthatunk, a lelkesek birtokában van; ök azok, kik az emberiséget az élet minden viszonyaiban bölcsőtől a sirig oktatják, s az Istenbeni bizalom alapján megnyugvásra szoktatják.” Összefüggő eszmélánczolatával e gondolatlap körül fogorva esperesünk mint papi testületnek elnökére egy, kebleinket annyira megható toasztot mondott, hogy néhány percig mintha a hetedik égbe ragadtatunk volna, az egész vendégkoszoru felett siri csend uralgott.

A délutáni ülésszakon tárgyalás alá kerültek több kérvények, melyek közül kis-kendi egyháznaknak folyamodványa, melyben kéri, hogy iskola és papi ház javításán fáradozván, oldoztassék fel a pünkösdi utáni r. zsinat elfogadásától, alkalmat szolgáltatott főgonodnok gr. B. F. urnak azon indítványtételre: hogy miután szegényebb egyházaink igen megterheltek a r. zsinatok elfogadásával, üdvös dolog lenne az egyházmegyét r. zsinat tartás tekintetéből négy kerületre felosztani, még pedig akként, hogy minden kerületben jelöltessek ki azon község, mely gyűlés tartására megkivántató alkalmas helyiséggel bír, hol aztán a tehetősebb egyházak magukra, a gyengébbek pedig többen együtt gondoskodjanak az egybegyűltet ellátásáról, fenhagyatván e mellett minden egyháznak azon joga, hogy tetszése szerint a r. zsinatot kebelében fogadhassa. Ez indítvány támogatván körül-ményes kidolgozására az indítványozó gróf elnökléte alatt bizottmány nevezetett ki.

Végezven e gyűlés fontos hivatását, végre esperes atyánkfia házi gazdánk m. Földvári Ferencz urnak szíveségéből s a gyűlés tárgya iránt kifejtett tevékenységét megköszönvén, délután 6 óra tájt eloszlott. Fogadja a mltg főgonodnok ur az egyházmegyének nevében a nyilvánosság előtt is tiszta szívvel eredt forró hálánkat kapcsolatban azon óhajátunkkal, hogy az Isten méltóságodat sokáig éltesse. B. J.

Az Erdélybe jött magyarországi szűkölködők számára.

Az erdélyi római kath. főtisztellett püspöki megyéből, mult 1863. évi gyűlélek gyanánt 20 frt.

— Csikszéreda városából, az ottani pénzbeni adakozásokból, és ajándék-terményekből 75 frt 71 kr. begyűlt összeg maradéka 62 frt 21 kr.

— Na. Csik-szék rákosi járásának négy helységéből Madéfalváról, Göröcsfalváról, Vacársóból és Balánból nyujtott pénz-és terményadományok értéke gyanánt 79 frt 26 kr.

— Ugyanazon ns. Csik-szik szépvízi járásának tizenegy helységéből gyűjtélőkül, (pénzbeni adakozások és ajándék-termények elároltása) 254 frt 80¹⁰/₁₀ kr.

— Ugyanazon ns. Csik-szik szentimrei járásából hasonló bevételek mennyiségül 436 frt 40 kr.

— Na. Tordamegye tisztségétől a maros-ludasi raktákból eladott 400 véka török-búza árán 256 frt küldetett be az inségügyi központi pénztárba.

Mindezen jótékony adományokért, ugy az adakozóknak, mint az adakozást eszközölt

tiszthatóságoknak a székükhöz költözésük névében öszinte, s érdemlett köszönetet, készséggel nyilvánít. Kolozsvárt, május 7-kén 1864.

Az inségtügyi közp. kormány-bizottság.

KÜLÖNFÉLÉK.

A harmadik követválasztás Kolozsvárt tegnap ment végbe, a szavazásban nagy egyetértés mutatkozott. Eszterházi Kálmán gróf kapott 246, Bányai Vitális szintén 246 szavazatot. A többi 33 szavazat 11 egyén közt oszlott meg.

Id. gr. Bethlen Miklós a „F. Lapok”-ban kinyilatkoztatja, hogy azon hír, mintha az érd. gróf Mexikóba menni szándékoznék még egészen idelölötti és alaptalan.

Groisz Gusztáv és Rannicher Jakab urakat a „H. Z.” szerint Bécsbe hívták.

Megjelent Stein János bizománya-ban az „Osztrák postailly” kézikönyve, írta Reisenhoffer Rudolf cs. kir. posta-igazgatósági fogalmazó. Ára 2 ft. o. é. A könyv két főrésze s ezek szakaszokra vannak osztva; az első rész áll következő szakaszokból: I. sz. szakasz tárgyalja a posta jogot, II. sz. szakasz szól a posta felügyelőről, III. sz. szakasz az álladalmi postahivatalokról, IV. sz. szakasz a posta állomásokról, V. sz. szakasz a posta vezénylőről, VI. sz. szakasz a levél hordozókról, VII. sz. szakasz a szolgazemélyzet teendőiről, VIII. sz. szakasz a postakocsiokról. A II. sz. rész I. sz. szakasza a levélpostáról, II. sz. sz. a levélposta feladás, III. sz. sz. a szekér-posta, IV. sz. sz. a postai utánvételek stb., V. sz. sz. a pénzutalványozás, VI. sz. sz. rendtartás az utasok számára, VII. sz. sz. a német-osztrák posta egyleti államokba szóló szekérpostai küldeményekről, VIII. sz. sz. az idegen államokba szóló küldeményekről stb. E munka, a mely szakból eddig ily tüzetes ki-dolgozás hiányzott, igen hasznos hűzogat tölt be iradalmunkban, s író hasznos szolgálatot tett egy a postahivatali személyzeteknek, mint azoknak, kik levelezés és utazás czéljából a postát gyakrabban veszik igénybe, mert e könyv által őket oly kézikönyvhez juttatja, melyben minden felmerülhető esetre nézve kielégítő utasítást vehetnek.

Megjelent s szerkesztőségünkhez be-küldött ily című röpirat: „Tanulmányok az általános és különösen magyar osztrák egye-sülleti jog (unio jog), továbbá Magyarország közjogának alaptálmára, és a király alapjoga-i felett.” E czimből az olvasó beláthatja, hogy tartalmától mit várhat. E röpirat előbb németül jelent meg, eléggé is kedvező a né-meteknek.

A „P. C.” szerint belügyeinkben ko-moly események küszöbén vagyunk. A fenn-forgó jelekből következtetve a legegésbé-gyobb kérdések megoldására intézkedések té-teket; azonban több pontra nézve ennek da-czára sincsenek tisztában. E hó 4-dikén d. u. Rajner főh. elnöklése mellett minisiteri tanács-kozmány tartott, majdnem három óra hos-zsáig, melyben úgy a magyar, mint az er-délyi és horvátországi udvari kancellária is részt vettek. E tanácskozáson élénk vita fej-lődött ki arra nézve, hogy miként kelljen bi-zonyos rendszabályokat kivívni, s a vita egyes percekben oly hevesre vált volna, hogy a viszonyokba beavatott magasállású egyének állítása szerint könnyen minisiteri válság vá-lhatna belőle, ha nem fog sikerülni a kiegyen-lítés. Ily körülmények közt természetesen, hogy végleges megállapodás nem történt. Ugyan-e tanácskozmányban fordult elő a kereskedelmi minisiterium betöltésének kérdése is írja a „P. H.”

Táncsics 15 éves leánya a napokban hunyt el. A fogva levő atyának, mint a „P. L.”-ban olvassuk, Neuwrith tábornok és vá-rosi hadvarancsnok ur megengedé, hogy leánya betegsége alatt napokint néhány órát családja körében töltsön.

Hazatérhetési engedélyben részesült, mint a keresztes újság bécsi levelezője írja, Pulszky Ferencz, s ugyane kegyelembé ré-szesül Szemere Bertalan is.

12 évi börtönrre ítélt Dal Bean velen-zet gróft Pesten keresztül szállították Péter-váradra. Többeket társai közül, kik szintén felségárulás miatt elítéltek, Csehországba vittek.

Halálos szegény. Egy becsülteles kocsis fekszik a gyászpadon városunkban, ki szegényben kötél által vetett véget életének a miatt, hogy Kolozsvárra bejött a vezérlete alatt álló lovak a kocsi — melyben a tulajdo-nos grófné ült — elkapták. A nemes fiatal grófnőt szerencsére nagyobb veszély nem ta-lálta, a kocsi azonban, ki a grófi házat régidő óta hűségese szolgáltatta, e kudarc miatt annyira elbushalta magát, hogy öngyil-kos lett. Ha egy mivelt ember egy nőn elkö-vetett sértés miatt bujában golyóit röpít fejébe, az lovasias érzés következményének neve-zülk. És nem lovasias érzés volt-e az, mely

a szegény porfú halálát okozta? Béke po-raira.

A horvát-szláv polgári hatóságok a hozzájuk intézett német irományokat nem igen akarják elfogadni, minél fogva a hadügyminis-terium a horvát-szláv dalmatiai udv. kancellá-riával egyetérté elhatározta, hogy ezentul a katonai hatóságoknak levelezéseikben az előirt nyelvet kell használniok, s ha valamelyik horvát-szláv községi hatóság ily iratot nem akarna elfogadni, akkor azt Zágrábba a hely-tartóság fordító irodájába kell utasítani, s így viszont, ha a katonai hatóságokhoz a községi hatóságoktól horvát nyelven szerkesztet irat érkeznék.

Felső-Kal nyalva határán (Mármarosban) írják a „P. U.”-nak, őskori bronz karikákat találtak szántásközben, melyekből levelezőnek is volt kezében egy pár töredék, a végből, hogy vizsgálná meg, nem arany-e? Sajnos, hogy a kincsvágyók ezt fejsze fokával zuzák szét, a vélt kincsen megosztózás reményében, s így a karika eredeti ép alakját levelező nem láthatta.

Mennyit ér Bécs? Egy statisztikus kiszámította, hogy Bécs városa értéke körül-belől 700 millió forintra rug. A házbert őt százalékkal tökélteti, egy milliól valamivel többet vesz középületekre, a mi körülbelül 500 milliót tesz. A többi butorértéknek veszi De Pestet még sem adnók Bécsért.

Nyiltposta. Naszodról az oláh-szász ha-tárvillongás kérdésében egy levelet kaptunk, melyből láthatólag a szászok éppen egy lép-tek fel tömeges erőhatalommal az oláhok el-len, mint Fehéregyházán az oláhok az ottani birtokos gróf ellen.

E levelet addig közre nem adhatjuk, míg írója nevét velünk nem tudatja, annak való-diságát egyszerűen igazolván, mert ily ké-nyes kérdésekben csak oly értesítéseket ad-hatunk közre, melyekért az értesítő jót áll.

POLITIKAI HIREK.

Bécs, apr. 30. A „Börsenhalle”-nek Bécs-ből írják: „Az austriai, orosz és porosz ura-lkodók között legközelebb létrejövendő talál-kozásról beszélnek. Diplomatai körökben meg-jegyzik, hogy a három udvar között a lengyel kérdésben teljes egyetértés követezik be.

Bécs, máj. 3. A pápa allocutioja a len-gyel ügyben it megletést okozott. Bach b. követ még nem küldé meg annak szószentírti szövegét.

Angolország. London, máj. 4. Teg-nap tanácskozást tartottak a conferentiai ta-gok, de nem hivatalosan a Downing-Streetben; hivatalos ülés ma leend. Palmerston lord még mindig székényben szenved.

Az alsóház folyó hó 2-ki ülésében Grey, Griffith kérdésére ezt válaszolá: Austria leg-határozottabb biztosításai szerint, annak hajó-rajja csupán az Elbe s Weser zároltatását gá-tolandja meg, s a kereskedést oltalmazandja. Az angol kormánynak okai vannak bizton-hinni, hogy az austriaiak nem fognak a keleti tengerre lépni. Ily esetre már ntasítás adatott az angol hajóhadnak; az azonban nem közölthetik.

Londonban folyó hó 2-kán a börze bezá-ratása, s a citybeni üzletek fölfüggesztése ál-tal ünnepelettel meg Victoria királynő név-napja. Mindazáltal az angol bank igazgatói ülést tartottak, s abban elhatározták a discon-tóknak 8 ptre fölemelését. Az önkényes pus-kások fölött nagy szemlének kelle tartatnia, ha az idő engedte.

Az alsóház folyó hó 1-i ülésében Paking-ton kérdi, ha valjon igaz-e, hogy a csatornai hajóhad Portlandból a Themse fővénypartjaira indult; ha valjon azon esetre, ha még Port-landban lenne, kapott-e elindulási parancsot, s ha valjon teljesen föl van-e szerelve.

Page lord — az admirális tagja — azt válaszolja, hogy a csatornai hajóhad a fő-vénypartokon áll. (Élénk tetszés.) Hozzáteszi, hogy az már szinte egészen föl van szerelve, s hogy 24 óra alatt készen leend, a világ bármelyik pontjára indulni.

A „M. Post” egy jelentékeny cikket hoz az amerikai ügy fölöl. Megjegyzi, hogy az unionisták legutóbbi veresége Louisianában történt, melyről ők azt állítják, hogy már visz-szatért az unioha. Az unionisták helyzete ugyanaz dél-nyugaton, mint Virginiában, hol minden újabb előnyomulás kudarcra vezet. Nincs semmi ok arra, hogy Grantnak Rich-mond elleni hármas expedíciója szerencsésbé lenne, mint az előbbiek. Lee szétverheti kü-lön-külön mind egyik az ily irányban előnyo-muló sereget. E lap így vezényli cikkeit: „Bá-mulhatjuk az éjszak állhatatosságát, de nem viseltethetünk rokonszenvenvel 20 millió oly re-publicanus irányában, kik gyalázatosan meg-hagyják magukat veretni, 6 millió testvér próbálván elnyomni a szabadság s democratia nevében!”

London, május 4. Az értekezlet mai ülésében a fegyverszünet nem fogadtatott el. A legközelebbi ülés hétfőn lesz.

London, május 5. Az értekezlet tegnap még nem intézte el a fegyverszünet kérdését. A hadfolytató felek meghatalmazottjai ujlág utasításokat akarnak kérni.

Garibaldi kedden Gibraltárba érkezett s szerdán Caprera felé tovább vala utazandó.

London, május 5. Az értekezlet tegnapi ülésében azért nem létesült egyetértés a fe-gyverszünet iránt, mivel Dánia nem akarta meg-engedni a tengeri zárlatnak ugyanakkori meg-szüntetését. Erre a semleges hatalmak egy új javaslatot terjesztettek elő, mely iránt a had-folytató felek meghatalmazottjai kormányaik utasításait kérik ki, hogy így aziránt a hétfői ülésben nyilatkozzanak. A semleges hatalmak javaslata oda megy ki, miszerint a tengeri zárlat tüstént megszüntetessék, s Alsen a szü-vetségeseknek adassék át, Jütland tüsténti odahagyása mellett.

Francoziaország. A törvényhozó testület f. hó 6-dikán volt megkezdendő az 1865-rei rendes budget tárgyalását.

A „Moniteur” így nyilatkozik:

A császár kormánya az Egyesült Államok kormányától kielégítő felvilágosításokat kapott ama határozat értelme s hordereje iránt, mely-et a washingtoni képviselő kamara a mexi-ko-i ügy tárgyában hozott. Egyébiránt tudva van, hogy a senatus már határozatlan időre elhalasztá ama határozat tárgyalását, melyhez a végrehajtó hatalom semmi esetre nem adta volna szentesítését.

„Mint a „Constitutionnel”-nek Livornóból apr. 27-ről írják, Garibaldi ama város kör-nyékén, Angolországba utazása előtt, érte-kezet tartott Guerrazzival, a toskánai forradalmi kormány hajdani főnökevel.

A japáni követek f. hó 3-dikán nyilvános audientian fogadtattak a császár által, s át-nyújták neki fejedelmük leveleit.

A „Moniteur” szerint a hadügyminisiterhez f. hó 3-kán érkezett tudósítások constatiroz-zák, hogy apr. 27-kén a franciák a hely-zet urai voltak az oráni kertület déli részében, s hogy Deligny s Martineau tábornokok egyetülése a felkelés számára a terjedésnek semmi lehetőségét sem hagyá. Az algiri ke-rtület parancsnoka Laghuat felé nyomul elő; a némely törzseknel nyilvánult fölindulás egé-szen lecsillapult. A constantinei kerületben folyvást nyugalom uralkodik; a tuniszi hatá-ron levő törzsek teljesen nyugodtak. A „Go-mer” fregát csapatokkal 27-kén Algirba ér-kezett.

A törvényhozó testület f. hó 2-kán hosszas vita után 222 szavazattal, 36 ellen elfogadá a munkások szövetekezéseire vonatkozó tör-vénnyavaslatot.

Páris, máj. 5. A hadügyminisiternek egy kibocsátványa a hadsereg leszállítást szabá-lyozza. E szerint ma 40,000 ember bocsátá-tott el szabadsággal.

Páris, máj. 5. Garibaldi idősb fia Menotti ide érkezett, s a Hotel-Russeben szállott meg. A „Moniteur” hallgat az érte-kezeletről.

Olaszország. Róma. A „Patrie” és a „Gazette du Midi” Rómából hasonértelmű köz-leményeket hoznak a pápa beszédéből, me-lyet nem a Consistoriumban tartott, hanem a Propaganda fideiben, mely apr. 25-dikén a sigmaringi szent Fidelius ünnepét ünneplé. A „Patrie” szerint következőleg beszélt volna: „A gyengék és ártatlanok vére bösüzt kiált az Örökkévaló trónja előtt azok ellen, kik azt kiontják. És nem látunk-e napjainkban ártal-nal vért oly katolikus országban, Lengyel-országban folyni, a hol ezt a katolikus val-lást, a melyért szent Fidelius életét adá, oly kegyetlenül üldözik. Én nem beszéltem volna ugyan a közelebbi consistorium idejéig erről, de féltem, hogy a további hallgatás által az ég büntetését vonom magamra, mely a pró-féták által hirdtetett volt azokra nézve, kik elnézik, hogy igazságtalanságokat követnek el. „Vae mibi, quia tacui.” Lelkiismeretem kényszerint szót emeltem azon hatalmas ura-lkodó ellen, a kinek államai egész a földsar-kig terjednek; (a Gazette du Midi” szerint itt még ezt tette hozzá: és a kinek nevét ma csak azért hallgatom el, hogy azt egy más beszédeben nevezem meg.) Halljátok és néztek ezen hatalmas monarchát, a ki még katolikusnak is meri magát nevezni, holott a mi szent egyházunkhoz nem tartozik, és a ki feleli, hogy Istennek ítélete várakozik reá gonosz tettéért, (a Gazette du Midi” sze-rint ezt így mondta: „ez az uralkodó, ki ma-gát hamisan keleti katolikusnak nevezi, pe-dig csak egy az igaz egyházból kivetett schis-matikus.”)

Azután következnek a „Hav. Corr.” szerint közölt részletes panaszok. A pápa ezek elő-adása után így folytatja tovább beszédét: „Végre oly hatalmat merészt gyakorolni ez elbizakodott hatalmasság, melylyel maga Krisz-tus helytartója sem bir, leteven a városi ér-seket hivatalából, melyet mi ruháztunk reá.”

A beszéd végével apostoli áldását adja a szent atya mindazokra, kik e napon Lengyelor-száért imádkoznak.

Az „Armonia” szerint Károly Lajos, pár-mai hercegnek 200,000 frankból álló nyug-díja a kormány részéről előterjesztetett, és mult hó 27-kén a követek háza által elfogadtatott, minthogy az említett herceg Victor Emanuel királylyal rokon s a szövetségzett hatalmak ki-vánták, hogy a Farini diktator által felfüg-gesztett nyugdíj újból kifizetessék.

Rómából folyó hó 1-ről kelt levelek sze-rint, az orosz ügyviselő felvilágosításokat ki-vánt a pápai allocutio tárgyában. Antonel-li bibornok védelemzé a szent atya jogát, s annak szükségét, mikép úgy kelle beszélnie, a mint ezt tevé. Az orosz ügyviselő elismeré Felinski érneyét, de hozzátevé, hogy ő lázadó alattvaló, mivel a czárt Lengyelország birtokáról lemondásra hívá fel.

Antonelli bibornok egy küzbenjáró ha-talmasság által, a Romagnában — Jesiben — az orosz hatóságok parancsából befogatott Morichini bibornok szabadon bocsátatását kívánta.

Czartoryski Wladislaw herceg Rómába érkezett, sulyos betegségben levő nejehez.

A turini követ-kamara f. hó 4-diki ülésé-ben a belügyminisiter az ellenzéki szónokok-nak válaszulva kijelenté, hogy a kormány Garibaldira vonatkozólag nem adhatja elő szándékait. Annak előbb tudnia kell, hogy minő tervei vannak Garibaldinak s pártjának. Védelemzé a kormány politikáját, s kimutatja a fegyver-elkobzás szükségét, a sajnos ese-mények meggátálása végett. Reméli, hogy ama dicsőítések után, mikben Garibaldi az angol intézményeket részesíté, senki sem merész-lead a király és a kormány nélkül beszélni s cselekedni. A kormány politikáját a nyugati hatalmakkal való szövetségen alapul. Oly szavazatot kíván, mely a kormány politikáját helyesli, s az orosz birodalomnak Róma-s Velencebeni bevégzését a király s parlament kezdeményezésének tartja fenn.

Németség. máj. 4. A „Nordd. Allg. Ztg.” mondja, hogy „az angol hajóhad ellen-séges czél végetti elhajózásának jeladása jel-adás lenne a mi conferentiai teljhatalmazot-tunk elutasására.”

A „Nordd. Allg. Ztg.” a „Moniteur” f. hó 2-ki közlése ellenében azt írja, hogy a német nagyhatalmak eddigelő még nem ajánloztak a Jütland megszállásáról való lemondásra már akár a zárlat megszüntetése, akár Alsen-szi-get odahagyása viszonzásul. A zárlat meg-szüntetése, az elfogott hajók visszaadása, va-lamint a schleswigi szigetek odahagyása mel-lelti fegyverszünet esetére azonban készeknek nyilatkoztak jütlandi állásuk tekintetében en-gedményeket tenni.

Wrangel tábornagnak már táviratilag jelentett, apr. 28-ról kelt parancsa követke-ző szól: „A porosz s austriai hajószállít-mányokban valószínt kárért, melyek elkobzo-tatnak s elítéltek, Jütlandban 650,000 por-osz tallérnyi hadiadó vetessék ki.

Ezen összeg pontosabb kárkiszámítás kü-vetkeztében főlebb emeltessék, ellenben a netaláni többlet vissza fog szolgáltatni. A Veilére eső 50,000 tallérnyi összeg rögtön lefizetendő, ellenkező esetben kimaradhatlan katonai rendszabályoknak fog alávetettni.

Hamburgból, f. hó 4-ről írják, hogy a horsenki várostanács, miután ugyanis vona-kodott a Wrangel tábornagy által kivetett hadi-adót lefizettni, Rendsburgba szállítottott.

Hamburg, máj. 4. Jütlandban nagyszá-mu renitens magistratusi személy fogatott be. Ma reggel kezdett meg a fridericiái véd-művek szétrombolását.

A tegnapi kitűzve volt értekezleti ülés Londonban azért halasztatott mára, mivel az előleges tanácskozmányok eredménytelenek maradtak.

Hamburg, máj. 4. esti 5 óra 43 perc. Éppen most érkezett Cuxhaven elé (az Elba torkolata) az óhajta várt austriai hajóraj, mely „Radetzky” és „Schwarzenberg” fregá-tokból s több ágyúnaszádból áll.

Hamburg, máj. 4. Egy az itteni bizto-sítási egylethez Cuxhavenből érkezett távirat jelenti, hogy 2 austriai fregát s 3 porosz ágyú-naszád vetett ott horgonyt.

Kopenhága, máj. 3. Wrangel tábornagy 11 polgárt fogatott be, kik a lakosokra ki-vetett 100,000 tallérnyi hadiadóért kezesekül vannak letartóztatva. A polgárok készebbek magukat kiraboltni hagyni.

Orosz- és Lengyelország. Majd min-den nap hoz tudósítást történt ütközetekről, melyek csodálatsképpen mindig a lengyelek hátrányára ütnek ki. Ez azonban megfogható, ha meggondoljuk, hogy forrásaink jelenleg a hivatalos lapok, minthogy a többi hírlapok az efféle dolgok fölül a változott viszonyoknál fogva, hiányosan nyilatkoznak. Így jelenti a „L. Z.” a zolkiewi kertület határszéléről: Mi-után a Rotietnichi vezérlele alatt állott felkelő osz-tály az oroszok által teljesen megveretett s szétugrasztatott volt, romjaiból egy kiad

